

Dkt. Robert Vannoy , Wafalme, Hotuba ya 5

© 2012, Dkt. Robert Vannoy , Dkt. Perry Phillips, Ted Hildebrandt

Kings and Chronicles, Matatizo ya Synoptic yaliyolinganishwa na kulinganishwa,

F. Kings and Chronicles

1. Tofauti katika Kusudi na Mtazamo wa Kitheolojia wa Mambo ya Nyakati

Sawa, tuendelee kwenye “F” “Wafalme na Mambo ya Nyakati.” “E” ilikuwa “ Theolojia ya Historia ya Kiyahudi .” “F” ni “Wafalme na Mambo ya Nyakati.” “1” ni “Tofauti katika Kusudi na Mtazamo wa Kitheolojia.” Kama tulivyoona, Wafalme kimsingi ni wa kurudi nyuma; yaani, wanaangalia nyuma wakiwaelezea watu walio uhamishoni sababu ya hali yao. Msisitizo huu si wa kupuuza kutoa msingi wa matarajio ya tumaini kuhusiana na urejesho wa nyumba ya Daudi katika kutimiza agano la Daudi. Lakini wazo la urejesho linalotazamia mbele liko nyuma sana na si kusudi kuu au msisitizo katika kitabu. Mambo ya Nyakati yameandikwa baadaye kuliko Wafalme. Mistari ya mwisho ya 2 Mambo ya Nyakati inasimulia Amri ya Koreshi ya kuruhusu wahamishwa kurudi Yerusalemu ili wajitengeneze upya katika nchi yao wenyewe na kujenga upya hekalu.

Kitabu cha Mambo ya Nyakati, tofauti na Wafalme, hakiangalii sana mambo ya nyuma bali kinazingatia matarajio. Kitabu cha Mambo ya Nyakati kinasisitiza mambo ambayo yangewapa watu waliokuwa wakirudi kutoka uhamishoni wakati wa Ezra na Nehemia msingi wa kuanza mchakato wa ujenzi upya kwa msingi imara. Archer anasema katika *Utangulizi wake*, ukurasa wa 389, “Msisitizo wa kitabu hiki uko kwenye kile ambacho ni sahihi na halali katika historia ya Israeli kama kinachotoa msingi wa kuaminika kwa kazi ya ujenzi upya iliyokuwa mbele.” Archer pia anabainisha kwenye ukurasa wa 389, “kwamba kusudi la Mwandishi wa Mambo ya Nyakati ni kuonyesha kwamba utukufu wa kweli katika taifa la Kiebrania ulipatikana katika uhusiano wake wa agano na Mungu kama ulivyolindwa katika aina za ibada zilizowekwa hekaluni na

kusimamiwa na ukuhani uliowekwa kiungu chini ya ulinzi wa nasaba ya Daudi iliyopangwa kiungu. Kwa hivyo, mwandishi anajali sana Yuda, Yerusalemu, hekalu, nasaba za Daudi, wafalme na Sadoki kuhani. Jambo kuu ni ufalme wa Daudi na warithi wake. Hili liko wazi tangu mwanzo kama inavyoonekana katika nyenzo za nasaba zinazopatikana 1 Mambo ya Nyakati 1-9. Sura ya 1 inafuatilia nasaba kuanzia Adamu hadi Yakobo. Kisha mara moja kabila la kwanza linalofuatiwa ni Yuda, ambalo linapewa nafasi kubwa zaidi kuliko kabila lolote - kuanzia 2:1 hadi 4:23, mistari 102. Ndani ya kabila la Yuda, nyumba ya Daudi inasisitizwa, huku sura nzima ya 3 ikifuatilia vizazi vyake. Kwa makabila mengine umakini mdogo hutolewa: Reubeni, mistari 10; Gadi, mistari 5; Manase Mashariki, mistari 2; Isakari, 5; Dani, 11; Naftali, mistari 2; Manase ya magharibi, 6; Efraimu, 10; na Asheri, 11.

Wafalme wa kaskazini wametajwa tu kuhusiana na matukio katika Ufalme wa Kusini. Hakuna kutajwa kwa kuanguka kwa Ufalme wa Kaskazini, na hilo linashangaza katika Mambo ya Nyakati. Utawala wa Daudi mwenyewe unashughulikiwa kwa kina katika 1 Mambo ya Nyakati 10-29. Kuna sura kama 20 za utawala wa Daudi. Hata hivyo, katika nyenzo hizi zote hakuna kutajwa kwa masuala ya kifamilia na dhambi kubwa ya Daudi. Hili linapatikana tu katika 2 Samweli 12-20. Badala yake, mkazo uko kwenye ukuu wake wa kijeshi na mambo ya kidini, hasa kuhusiana na Yerusalemu na hekalu. Hili lazima lilikuwa la kuvutia na muhimu sana kwa Ezra na Nehemia walipofanya upya agano na kujaribu kuweka ibada ya Israeli katika msingi wake unaofaa. Daudi anaonyeshwa kama mfano bora wa mfalme wa kweli wa kitheokrasi (1 Mambo ya Nyakati 17:14, 25, 29, 23), na anaonekana kama aina ya mwana mkubwa wa Daudi ambaye angekuja kama ilivyotabiriwa na Amosi, Isaya, Yereimia, na Ezekieli.

Msisitizo mwingine unaoonekana wazi katika historia ya Chronicler ni neno ambalo limeitwa "Theolojia ya Malipo." Wazo ni kwamba dhambi huleta hukumu na utii, au haki, huleta ustawi na amani. Wazo hili, bila shaka, ni muhimu kwa agano la Musa. Linabaki kuwa muhimu kwa jamii ya baada ya uhamisho.

Kusudi la msisitizo huu linaonekana kuwa kuhimiza kujitolea kwa moyo wote kwa Bwana kwa matakwa ya kitamaduni ya sheria ya Musa na kuanzisha upya jumuiya ya agano kama njia ya kupata baraka za Mungu kwa taifa. Kwa hivyo, Wafalme na Mambo ya Nyakati zote mbili zinachanganya msisitizo juu ya mada za agano la Ibrahimu na Daudi, kwa upande mmoja, na pia Agano la Sinai kwa upande mwingine.

Hata hivyo, inaonekana kwamba katika Wafalme, ingawa lengo kuu ni Agano la Sinai, halikosi ahadi ya Daudi. Ilhali katika Mambo ya Nyakati msisitizo uko kwenye Agano la Daudi, hili halikosi Agano la Musa. Nadhani kuna msisitizo kuhusu, unaweza kusema, Agano la Musa au Agano la Sinai katika Wafalme, na Agano la Daudi katika Mambo ya Nyakati, lakini hakuna msisitizo wowote kuhusu lingine. Katika mfuatano wowote wa Agano la Kale kuna msisitizo tofauti, lakini maagano yaliyoahidiwa hayakosi masharti na maagano ya sheria hayakosi ahadi ya Mungu ya kuwaacha watu wake kamwe. Wala hakuna kukosa kusudi analokusudia kulitimiza kupitia hayo. Laana hazibatilishi Agano la Sinai; ni utekelezaji wa vikwazo vyake. Kwa maneno mengine, huleta hukumu na hata kuwapeleka watu uhamishoni.

Hilo halimaanishi kwamba uhusiano wao umeachwa au kuharibiwa. Ni ushahidi halisi kwamba uhusiano huo unafanya kazi kwa sababu ndivyo Mungu alivyosema. Wakimwacha, laana itakuja. Lakini Mungu alisema hatawaacha watu hawa, kwa hivyo laana hazibatilishi agano. Ni utekelezaji wa vikwazo vya agano la Sinai na ni utekelezaji wa vikwazo vyake. Jaribio lolote la kuelewa vitabu hivi linalodhani kupata hali zinazokinzana katika theolojia katika maagano mbalimbali ya Agano la Kale hupotosha ujumbe wa vitabu pamoja na umoja wa maagano ya Agano la Kale. Vitabu vyote viwili vinaonyesha msisitizo wa ahadi na sheria huku vikitoa kipaumbele kwa vipengele tofauti vyake. Hii inagusa suala si tu kati ya uhusiano wa Wafalme na Mambo ya Nyakati, lakini hata kati ya jambo la Historia ya Kumbukumbu la Torati na dhana ya von Rad kuhusu hilo ambapo anaweka mvutano huu kati ya maagano haya. Inaonekana kwangu hatupaswi kuyaona kama

katika mvutano - maagano ya Sinai na Daudi - lakini yanafanya kazi pamoja.

Kwa baadhi ya wafalme ambao hawakuwa wazuri sana, Mungu bado aliwabariki, ambayo ni dhihirisho la neema yake ambalo nadhani ni jambo zuri kujifunza. Upande mwingine mara nyingi ni kweli, pia; mtu anaweza kumgeuka Mungu, na hukumu hiyo itakuja, lakini inaweza kuahirishwa; inaweza isiwe mara moja. Lakini nadhani kwa ujumla unaona kazi hiyo pia.

2. Matatizo ya Muhtasari kati ya Wafalme na Mambo ya Nyakati Sawa, “2”
 “Matatizo ya Muhtasari.” Kama inavyojulikana, Wafalme na Mambo ya Nyakati yana nyenzo nyingi katika masimulizi sambamba. Orodha ya vifungu sambamba inaweza kupatikana katika *Utangulizi wa Agano la Kale la Young, uk. 395, au katika Harmony of Kings, Chronicles, and Samuel* ya Crockett, ambayo imeorodheshwa katika bibliografia yako. Mara nyingi vifungu vya Chronicler vina hadithi ambazo hazipatikani katika Wafalme, na mara nyingi mpangilio wa Mambo ya Nyakati wa nyenzo zinazofanana ni tofauti. Katika hali nyingine, makubaliano kati ya maandishi hayo mawili ni karibu neno kwa neno.

Mambo ya Nyakati yanapokubaliwa kama rekodi halisi ya kihistoria na sehemu ya orodha ya Agano la Kale, hii ina maana kwamba vifungu lazima vieleweke kama vinavyokamilishana badala ya kupingana. Wakati mambo ya tofauti, au hata migogoro, yanapotokea, tafsiri inapaswa kutafutwa ambayo inazingatia data zote bila kujenga upatanisho rahisi kwa upande mmoja, lakini bila kuanguka katika mbinu ya mbinu inayodhoofisha uaminifu wa kihistoria wa Wafalme au Mambo ya Nyakati kwa upande mwingine. Kinachojumuishwa katika kuzingatia data zote ni uwezekano wa upotoshaji katika uwasilishaji wa maandishi ya Wafalme, au Mambo ya Nyakati au vyote viwili.

Kwa mfano, tunapata tofauti katika nambari katika Mambo ya Nyakati na zile zilizo katika Wafalme. Tazama mjadala katika *Utangulizi wa Young*. Tofauti katika nambari kati ya vitabu hivyo viwili ni mojawapo ya mambo yanayovutia zaidi ya kutokubaliana. Inaonekana katika visa vingi kuhusisha upotoshaji wa

maandishi.

Hata hivyo, kuna tofauti nyingine nyingi ambazo zimesababisha wakalimani wengi kuwa na mtazamo mdogo sana kuhusu uaminifu wa historia ya Wafalme na Mambo ya Nyakati. Hatuna muda wa kuangalia tofauti zote zinazodaiwa au hata mahali zinapotokea. Unaweza kuangalia kitabu kama vile Hailey's *A llegend Discrepancies in the Bible* kwa mifano.

Migogoro Kati ya 1 Wafalme 9:11 na 1 Mambo ya Nyakati 8:2 kwa Mfano Lakini ngoja nitajie mfano mmoja tu kama huo. Katika kitabu chake *Do You Understand What You Read*, HM Kuitert anasema, ukurasa wa 14-15 “Ikiwa Biblia ni neno la Mungu, je, tunapaswa angalau kudhani kwamba kila kitu kilichoandikwa ndani yake kilitokea kama Biblia inavyoelezea?” Ni wazi, kwake jibu ni hapana. Kwa kawaida, mengi ya yale ambayo Biblia inatuambia yalitokea jinsi Biblia inavyosema, lakini baadhi ya mambo yameandikwa ambayo hayakutokea jinsi yalivyoambiwa. Chukua mifano michache kutoka Agano la Kale. Katika 1 Wafalme 9:11 na inayofuata, tunaambiwa kwamba Sulemani alimpa Mfalme Hiram miji ishirini ya Waisraeli. Miji hiyo ilikuwa miji ya kaskazini mwa Galilaya na haikuwa na umuhimu wowote kwa Sulemani. Lakini katika 1 Mambo ya Nyakati 8:2 tunaona badala yake kwamba Hiram alimpa Sulemani miji hii.

Hebu tuangalie maandishi ya 1 Wafalme 9:11: “Mfalme Sulemani alimpa Hiram mfalme wa Tiro miji ishirini huko Galilaya kwa sababu Hiram alikuwa amempa mierezi yote, misonobari na dhahabu aliyotaka. Lakini Hiram alipotoka Tiro ili kuona miji ambayo Sulemani alimpa, hakufurahi. ‘Ni miji ya aina gani hii uliyonipa, ndugu yangu?’ akauliza. Akaiita Kabuli . [ambayo, kama noti ya NIV inavyosema, inasikika kama Kiebrania kwa “isiyofaa kwa kitu”], jina ambalo wanalo hata leo.”

Sasa , unalinganisha hilo na 2 Mambo ya Nyakati 8:2: “Sulemani alijenga upya vijiji ambavyo Hiram alikuwa amempa, na kuwaweka Waisraeli humo.” Sasa, ili kuendelea na pale Kuitert anaendelea kusema, “Vielelezo hivi” [alitoa

hivyo na vingine kadhaa, lakini ndivyo tunavyoangalia kwa kuwa vinahusu Wafalme na Mambo ya Nyakati] anasema, “Vielelezo hivi vinatulazimisha kuuliza swali rahisi, ni mwandishi gani anayesimulia mambo jinsi yalivyotokea, mwandishi wa Wafalme au mwandishi wa Mambo ya Nyakati, au hakuwa mmoja wao? Kwa vyovyote vile, ikiwa tunajali usahihi wa kihistoria, hatuwezi kuupata kwa waandishi wote wawili. Mambo hayawezi kutokea jinsi Wafalme walivyotukia na jinsi Mambo ya Nyakati yalivyotukia. Kusema kwamba Biblia ni neno la Mungu hakumaanishi kwamba waandishi wake wote wanaripoti mambo jinsi yanavyotukia.”

Sasa, ili kurudi kwenye swali hili, tunafanya nini *na* maandishi haya? Katika *Biblia ya NIV Study Bible*, katika 1 Wafalme 9:11, dokezo nililoandika hapo linasema hivi: “Ulinganisho wa mistari ya 10-14 na 5:1-12 unaonyesha kwamba wakati wa miaka 20 ya shughuli za ujenzi za Sulemani alikuwa na deni kubwa kwa Hiram kuliko ilivyotarajiwa katika makubaliano yao ya awali (tazama dokezo kwenye 5:9), ambayo yalikuwa yametoa malipo ya wafanyakazi. Hiyo ni katika 5:6, na mbao katika 5:10-11. Kutoka kwenye mistari ya 11 na 14, ni dhahiri kwamba pamoja na mbao na wafanyakazi, Sulemani pia alikuwa amepata dhahabu nyingi kutoka kwa Hiram.” Unaona inasema katika mistari wa 11 Hiram alimpa mierezi, misonobari na dhahabu. 2 Mambo ya Nyakati 8:1-2 inaonyesha kwamba katika siku fulani za baadaye, wakati akiba ya dhahabu ya Sulemani ilipoongezeka—labda kurudi kwa unyonyaji wa Ofiri au ziara ya Malkia wa Sheba—alilipa deni lake kwa Hiram na kurejesha miji 20 iliyokuwa imeshikiliwa kama rehani.” Inaonekana kwangu kwamba alimpa Hiram miji 20 wakati fulani kwa sababu alikuwa na deni lake la pesa ambalo hangeweza kulipa, lakini baadaye alipoweza kulipa alirudisha miji hiyo. Maandishi hayaelezi wazi hivyo, lakini ni dhana inayofaa unapoweka data *zote* zinazohusika. Sidhani kama kuna haja yoyote ya kuhitimisha kwamba kuna utata wa kimsingi kati ya Wafalme na Mambo ya Nyakati.

Ni vigumu kujenga mpangilio wa matukio. Msisitizo hapa ni juu ya

dhahabu hii. Mstari unaofuata ni jinsi Hiram alivyotuma talanta 120 za dhahabu, hiyo ni katika 1 Wafalme 9:14. Inaonekana kwangu kwamba miji hiyo inaweza kuwa dhamana ya dhahabu, lakini ni dhana tu, inakubalika. Nadhani hoja ni kwamba hakuna haja ya kuhitimisha kwamba kuna utata. Kuna njia za kuelewa kauli zote mbili bila kufikia hitimisho kwamba Wafalme au Mambo ya Nyakati yamekosea.

Kwa hivyo inaonekana kwangu kwamba hii ndiyo aina ya kitu ambacho lazima kijitahidi katika maeneo ambayo inaonekana kuwa na mgongano kati ya vitabu hivyo viwili. Katika baadhi ya matukio huenda kusiwe na taarifa au ushahidi wa kutosha kutatua ugumu huo. Katika hali kama hizo hili linapaswa kukubaliwa kwa urahisi bila mtazamo wa kujitetea unaoonyesha kwamba mtazamo wa mtu kuhusu uaminifu wa Agano la Kale unategemea uaminifu wa utatuzi wa kila jambo la aina hii. Nadhani kuhusu mbinu yako unayopaswa kuchukua, huna haja ya kutatua kila tatizo ili kushikilia mtazamo wa juu wa Maandiko. Ikiwa huna taarifa za kulitatua unaziacha kama tatizo. Ikiwa huna taarifa za kutosha kulitatua, kubali huna. Tunaziacha zikiwa hazijatatuliwa. Hakuna ubaya wowote na hilo.

Tukiendelea mbele, kuna hisia kwamba Mwandishi wa Mambo ya Nyakati anafikiria, si kwa njia isiyofaa, bali kwa njia inayofaa, Daudi kama mfano wa Kristo. Mambo ya Nyakati hataji hata tukio la Bathsheba. Linapita juu yake. Lakini kuwa mwangalifu jinsi unavyoendelea na hilo. Sidhani kama historia ya Mwandishi wa Mambo ya Nyakati inabadilika, anaacha tu. Katika hali hii, Mwandishi wa Mambo ya Nyakati hasemi chochote kuhusu miji hiyo kuwa si miji mizuri sana, ilhali Wafalme wanakuambia kwamba alimpa miji hii isiyo na thamani.

Wafalme na Mambo ya Nyakati wanaweza kuwa wanaizungumzia kutoka mtazamo tofauti, lakini ni kama masimulizi ya injili: Mathayo anaizungumzia maisha ya Kristo kutoka mtazamo mmoja na Luka kutoka mtazamo mwingine, tofauti. Hiyo haimaanishi kwamba si sawa, lakini kuna mitazamo tofauti.

Sawa, inaonekana kwangu si lazima tutatue mambo haya yote. Ni bora kuacha baadhi ya matatizo yasimame kuliko kutoa upatanisho usiowezekana na rahisi . Nadhani mengi ya upatanisho huu rahisi ambao umetolewa yanaweza kusababisha uharibifu zaidi kuliko mema. Ni bora kusema hujui kuliko kujenga upatanisho bandia.

Mitazamo Tofauti Kuhusu Tukio Lilelile la Kihistoria Kuna toleo la jarida linaloitwa *ICBI Update* . Hilo lilikuwa Wakili wa Kimataifa wa Upotoshaji wa Biblia. Lilifanya kazi kwa miaka 10 na kukamilisha kazi yake ya kukuza sababu ya upotoshaji wa kibiblia. Jarida lao liliitwa *Update* , na ndani yake Norman Geisler anabainisha kuwa Kenneth Kantzer anasimulia hadithi ya kupokea ripoti mbili kutoka kwa mashahidi walioshuhudia kuhusu kifo cha rafiki. Nimetaja hili katika Historia ya Agano la Kale hapo awali. Ripoti ya kwanza: alikuwa amesimama kwenye kona ya barabara, aligongwa na basi, alijeruhiwa lakini hakuuawa, na akafa wakati fulani baadaye. Ripoti ya pili : alikuwa amepanda gari. Gari liligongwa, alitupwa kutoka kwenye gari na kuuawa papo hapo. Geisler anasema ripoti zote mbili zilipokelewa kutoka kwa mashahidi wa macho wanaoaminika. Inaonekana zinapingana, ingawa si kinyume kabisa. Kuna maelezo yanayowezekana, lakini hakuna hata moja kati yao yanayoonekana kuwa ya kweli. Baadaye Kantzer aligundua kwa nini tunapaswa kuwaamini mashahidi wa macho na kuamini kanuni yetu ya msingi kwamba Biblia haikuwa na makosa. Aligundua hili: alikuwa amesimama kwenye kona ya barabara, aligongwa na basi, alijeruhiwa lakini hakuuawa. Alichukuliwa na dereva, Msamaria mwema, ambaye alikimbia hadi hospitalini kwa kasi. Gari lake liligongwa, alitupwa kutoka kwenye gari na kuuawa papo hapo. Ripoti zote mbili zilikuwa za kweli. Kama hujui historia, ungewaangalia na kusema zinapingana. Somo ni kwamba tunapaswa kuwaamini mashahidi hata wanapogongana.

yote katika Biblia kwa sababu labda hatutapata taarifa zinazohitajika ili kutatua matatizo yote. Kuna mambo mengi ambayo taarifa zinazohitajika zimepotea na hazipatikani kwetu. Kama tungekuwa na taarifa zote, zingetatua mambo haya. Ikiwezekana, tunapaswa kupendekeza tafsiri zinazowezezana zinazotatua matatizo yanayoonekana. Katika baadhi ya matukio tunapaswa kuacha matatizo fulani yasimame bila kutoa mawasiliano ya juu juu bila ushahidi wa kutosha kwa upande mmoja, na bila kupuuza msimamo unaohatarisha uaminifu wa Maandiko kwa upande mwingine.

Jaribu hili la mwisho linapaswa kuepukwa kabisa ili lisije likasababisha tofauti za kiholela kati ya sehemu zile za Maandiko ambazo tunaweza kuziamini kama za kuaminika kihistoria, na sehemu zile ambazo hatuwezi kuziamini. Ukishaanza njia hiyo, hakuna njia ya kutenganisha, kuchora mstari na kusema: Naam, hili lilitokea, lakini hili halikutokea. Kuna juhudi nyingi za kufanya hivyo. Inaonekana kwangu kwamba watu wengi wanasema hivyo, lakini hoja hiyo inapaswa kuitwa hoja ya "mteremko unaoteleza". Ukishaanza juu yake mtu anazidi kuwa mbali na ukweli. Sio mbinu halali, na nadhani matokeo yake ya mwisho ni upotevu usioepukika wa ukweli, na hakika hii ni kitu unachohitaji kufahamu ikiwa utachukua mwelekeo huo. Unaweza kusema: Naam, ni maelezo madogo tu ambayo si muhimu. Lakini kisha unazidi kidogo nayo. Historia imeonyesha kwamba watu huanza na hilo na kisha wanazidi kupotoka. Kawaida wanafunzi huenda mbali zaidi katika hili kuliko maprofesa wao, na kisha kufikia kizazi cha tatu wamekata tamaa kuhusu kuweka mtazamo wa kihistoria wa Maandiko.

Makala ya Dillard kuhusu Utofautishaji wa Kipindi

Tahadhari hapa inafaa kuhusiana na msimamo unaoonekana kupendekezwa, ingawa kwa kusitasita, na Ray Dillard katika makala yake "Mfano wa Mbinu ya Theolojia ya Mwanahistoria," katika *The Jarida la Jumuiya ya Kiinjili ya Theolojia*, juzuu ya 23. Ikiwa umesoma hilo, utajua ninachozungumzia.

Ikiwa hujasoma, jaribu kulisoma kwa sababu nadhani ni mfano wa aina hii ya tatizo na kitu kinachostahili kutazamwa. Ingawa Ray anauliza maswali halali katika makala yake, kuna matatizo magumu hapo, na ingawa majibu ya maswali yake yanaweza yasionekane wazi, inaonekana kwangu anatoa msimamo hatari wa kimbinu kupendekeza kwamba waandishi wa historia ya Biblia wanaweza kuwa na uhuru wa kutumia makosa ya kweli ili kuimarisha kusudi lao la kitheolojia. Sasa, hasemi hivyo kwa maneno mengi, lakini anaipendekeza kwa maswali. Unaacha kusoma makala ukifikiri kwamba hiyo ndiyo suluhisho ambalo anafikiri lina mengi ya kusema kwa ajili yake, angalau ndivyo ninavyosoma makala hiyo.

Kimsingi, huu ndio mbinu iliyochukuliwa kupita kiasi na Gerhard von Rad na wasomi wengine wengi wanaotumia mbinu ya kihistoria-kiuhakiki. Inaonekana kwangu kwamba tofauti kati ya " utofautishaji wa nyakati ," ambayo ni neno wanalotumia, linapokuwa lisiloeleweka, na kosa la kimfuatano linapokuwa dhahiri na lenye makosa, lazima idumishwe ili tusije tukaingia katika nafasi ya kukubali kosa la kihistoria katika simulizi la kibiblia .

Ukisoma makala hiyo, unajua inazungumzia nini kuhusu uchanganuzi huu wa nyakati . Wakati mwingine unaweza kupata nyenzo katika maandiko ambazo hazijapangwa kwa mpangilio wa wakati. Zimepangwa kwa aina fulani ya mpangilio wa kimantiki kwa kusudi fulani au lingine, chochote kile ambacho kinaweza kuwa kwa mwandishi. Sasa, ikiwa uchanganuzi huo wa nyakati , bila kuuweka kwa mpangilio wa wakati, ni utata, basi hakuna tatizo na hilo. Mwandishi anaweza kupanga nyenzo nje ya mpangilio wa kiorolojia ili kutoa hoja. Namaanisha hajapotosha chochote ikiwa hajaonyesha mfuatano wa wakati mahususi. Lakini tunazungumzia uchanganuzi wa nyakati ambao ni makosa. Ikiwa mtu atapanga upya nyenzo na kusema kwamba hii ilitokea hapa, na hiyo ilitokea baadaye na kisha kitu kingine kikatokea wakati sivyo ilivyotokea kwa mpangilio huo, hiyo inakuingiza kwenye makosa ya kweli. Inaonekana kwangu kwamba makala ya Dillard inapendekeza kwamba Chronicler anatumia aina hiyo ya njia. Angalau anauliza swali: je, hii si njia bora ya kutatua tatizo? Kuna tatizo gumu na

sijui jibu la tatizo ni nini. Ninachosema ni kwamba sidhani kama tunataka kwenda katika mwelekeo wa Dillard ili kutatua tatizo, kwani nadhani unapoteza zaidi ya unavyopata.

Kwa hivyo kuna matatizo haya ya muhtasari, unaweza kusema, katika Wafalme na Mambo ya Nyakati, na pia yanaenea hadi kwenye ulinganifu katika Samweli. Kwa hivyo una tatizo la muhtasari katika Agano la Kale kama ulivyo nalo katika Injili za Agano Jipya, na tatizo la muhtasari na injili, ni aina ndefu ya majadiliano. Unaoanishaje mambo haya? Baadhi tunapaswa kuyaacha wazi kwa sababu hatuna taarifa za kutosha, na tunapaswa kuyaacha hapo. Huo ndio mwisho wa kijitabu changu.

Uchambuzi wa McConville wa Hatua 2 za Historia ya Kumbukumbu ya Kiyahudi

Naona tuna dakika mbili zilizobaki. Nilidhani tungeendelea zaidi katika hili usiku wa leo. Sikutaja makala ya McConville ambayo nilitaka uisome leo pia. Acha niseme hivi: McConville inaingiliana na nadharia ya sasa kuhusu muundo wa Wafalme ambayo inaonyesha kwamba kuna uhariri maradufu, au maradufu, wa historia ya Kumbukumbu ya Kiyahudi. Historia ya awali ya Kumbukumbu ya Kiyahudi inadhaniwa iliandikwa kuhusu wakati wa Yosia. Ya awali ilikuwa chanya na yenye matumaini makubwa, lakini hiyo ni kabla ya uharibifu wa Yerusalemu mwaka 586 KK. Toleo la pili la historia ya Kumbukumbu la Torati liliandikwa wakati wa uhamisho. Mhariri wa pili wa Kumbukumbu la Torati alisisitiza msisitizo hasi unaoupata. Hiyo ni nadharia ya kawaida--hiyo ni urejelezaji maradufu.

McConville anasema kwamba anahisi kwamba kuna mwandishi mmoja na anapendekeza kwamba tangu mwanzo kabisa unapata vidokezo kwamba ufalme una dosari na hatimaye utasababisha uhamisho. Unapata hilo tangu mwanzo, tangu wakati wa Sulemani. Nadhani yuko sahihi katika hilo. Na anasema kwamba hata marekebisho—unapofikiria marekebisho ya Hezekia na marekebisho ya Yosia—hata marekebisho yanakatisha tamaa, anasema. Na kwa hivyo swali ambalo

linaonekana kujitokeza katika kitabu chote cha Wafalme ni kama mfalme yeyote anaweza kutoa aina yoyote ya wokovu wa kudumu, au baraka, au ukombozi. Au ni kwa sababu ya swali la dhambi na kutoweza kwa mwanadamu kuishi kulingana na viwango vya Mungu. Mungu aliweka kitu ambacho hatimaye na bila shaka kingesababisha uhamisho, na hicho ndicho mwandishi wa Wafalme anajaribu kukiendeleza.

Nadhani yuko sawa kabisa hapo. Nadhani hiyo ni aina ya mandhari unayoweza kusema, au foili, kwa kile unachokipata hasa katika manabii. Na bila shaka, manabii walikuwa wakiandika wakati huu na unaona hili katika mzunguko wa kushuka kwa ufalme ambao waliuelezea. Manabii wanaanza kusema katika siku zijazo kutakuwa na mfalme atakayeketi kwenye kiti cha enzi cha Daudi ambaye atatimiza wazo na kuleta ufalme wa haki na amani. Lakini huyu hatakuwa mwanadamu mwadilifu, atakuwa Mungu-mtu. Atakuwa mzao wa bikira, na kuitwa "Mungu pamoja nasi," au "Emmanueli."

Kwa hivyo nadhani hilo ndilo wazo la msingi. Nadhani tutarudi kwenye aina hiyo ya wazo tutakapoingia katika maudhui ya kitabu cha Wafalme chenyewe, na nadhani kuna mengi ya kusemwa hapa na labda hata kufafanuliwa katika Wafalme.

Imehaririwa vibaya na Ted Hildebrandt
Hariri ya mwisho na Dkt. Perry Phillips
Imesimuliwa tena na Dkt. Perry Phillips